

45. Noniustoetsing

Dag van het ijkwezen 2008

Bij een nonius staan de strepen niet op een millimeter afstand, maar op 0,9 mm afstand van elkaar. Elke op het oorspronkelijke meetpunt volgende streep loopt dus een tiende mm terug ten opzichte van de mm-schaal ernaast; totdat de noniusstreep, ergens verderop, samenvalt met een mm-streep. Het aantal strepen op de noniusschaal is dus het aantal keren dat een tiende mm is opgeofferd om de strepen gelijk te krijgen, en daarmee tevens het aantal tiende mm dat u met uw nonius wilde meten. (B.v.: aantal gemeten hele mm + 7 mm (= waar de streepjes samenvallen) minus $7 \times 0,9$ mm geeft + 0,7 mm.) Een geniale 16e eeuwse vinding van een portugees genaamd Pedro Nuñez. Je meet dus niet op het punt waar je gewend bent te meten, maar verderop, alshetware in de toekomst. De meting wordt uitgesteld; men meet in t vooruit.

Nu ga ik ermee aan het werk, ik wil de waarde meten van een wetsvoorstel. Natuurlijk kunnen we een wet met inzet van enig demagogisch talent doen aannemen, en daarna afwachten wat de rechter ermee doet. Er zal dan een zeker aantal procedures nodig zijn voordat de wet op zijn werkelijke waarde beoordeeld kan worden; en op zijn bestaansrecht. Je kunt een nieuwe wet daarom ook een periode voorschrijven waarin deze wet als *richtinggevend recht* door de rechter die hem toepast aan rechtsbeginselen getoetst moet worden; ik noem dat maar "noniustoetsing". De definitieve vaststelling vindt dan pas plaats na een tweede debat in de Kamer; dus nadat er de gelegenheid geweest is om eventuele fouten te ontdekken, of een onmogelijke handhaving. Of een eventuele aap uit de mouw te jagen. Misschien blijkt de hele wet zelfs overbodig, immers, zoals André Meiresonne (NRC-Handelsblad, 16 februari jl.) terecht opmerkte, je kunt de zaken soms ook omkeren: in plaats van een burka, bivakmuts of integraalhelm te verbieden, zou je ook het weigeren ervan (in de les, de trein, de benzinepomp of de supermarkt) kunnen toestaan zonder dat dit alweer zo nodig als discriminatie moet worden uitgelegd. Net zoals een krant, zonder inmenging van wet of staat, godslasterlijke taal mag weigeren of een omroep een controversieel filmpje. Of een vrouwenclub een mannelijke sollicitant. Terzijde zij opgemerkt dat het ijken van wetgeving wel ernstig wordt bemoeilijkt omdat nu juist het ijkwezen per ongeluk is geprivatiseerd; alsof je het Openbaar Ministerie kunt privatiseren, met de rechtshandhaving als handelswaar. Uit te betalen op basis van het aantal vonnissen maal het aantal woorden?

Incidenten mogen een aanleiding zijn tot wetgeving, maar niet de motivatie ervoor. Omgekeerd gezegd: de motivatie mist maar al te vaak een breder perspectief. (Als roken dodelijk is, dan de uitlaat van de auto toch ook?) Zonder dat bredere perspectief, zonder *philosophy behind*, wordt regelgeving een ongeleid projectiel. Echter, die "ontbrekende" filosofie kan ook uit de verschijnselen worden gereconstrueerd. (Zie nr. 19 en Freedom of education elders op deze site.) Bij zo'n reconstructie blijkt wellicht dat de wetgever een achterliggende financiële, materialistische, totalitaire of zelfs intolerante visie op de mens huldigt, en deze aap verzwijgt; bewust of onbewust. Het al timmerende verzwijgen van de geheime bouwtekening van de apenrots wordt brutaalweg "objectiviteit" genoemd. Eenvoudig omdat elk paradigma zichzelf boven ieder bewijslast verheven acht; trouwens, met die overvolle loodgieterstassen en die nachtelijke vergaderingen is men al afgejakkerd voor men aan die bewijslast zou kunnen gaan denken. Mr. C. Crasborn vatte dat in zijn colleges rechtsfilosofie prachtig samen. Hij zei over de ontbrekende of verzwegen filosofie (zoals dat m.n. in de economie het geval was) ongeveer dit: regelgeving "zonder dat er een filosofie achter zit" is een gevaar voor de samenleving. Dat gevaar werd naar zijn stellige mening ernstig onderschat. Niemand weet waar ongeleide projectielen zullen inslaan; hoewel, sinds twee weken

Uw columnist, V.L.